

A tanulás tanítása

Készítette: Répásiné Vadon Katalin

Szaktanácsadó

2016. október 27.

Mi indokolja?

► NAT Fejlesztési területek - Nevelési célok

„A tanulás tanítása az iskola **alapvető feladata**. Minden pedagógus teendője, hogy **felkeltse az érdeklődést** az iránt, amit tanít, és **útbaigazítást adjon** a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a **könyvtári és más információforrások**; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az **egyévre szabott tanulási módszerek**; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; **hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek**. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a **tanulás eredményességének**, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.”

- ▶ A gyermek sikertelensége gyakran a helytelen tanulási szokásokra vezethető
- ▶ Családi, szociális helyzetükből fakadó hátrányok leküzdése
- ▶ A tanulók hasznosítható tudással, tapasztalattal legyenek felvértezve, s önmagukat, képességeiket ismerve hagyják el az általános iskolát
- ▶ A gyermek sorsa az alapok lerakásánál dől el

A tanulás tanítása legalább 4 dolgot jelent:

- ▶ A tanuláshoz való viszony formálását
- ▶ A tanuláshoz szükséges alapképességek intenzív fejlesztését (beszéd, olvasás, figyelem, memória, gondolkodás, logika, önművelés)
- ▶ Helyes tanulási szokások kialakítását
- ▶ Konkrét tanulási módszerek és technikák elsajátítását

Helyzetfelmérés: Mi a probléma?

- ▶ Tanulón kívüli probléma
- ▶ Tanuláshoz való viszony (motiváció)
- ▶ Tanulási szokások
- ▶ Tanulási módszerek
- ▶ Konkrét tanulási képességek
  - Figyelem foka, mélysége
  - Kommunikációs képességek
  - Hangos olvasás
  - Szövegértés
  - Memória fejlettsége
  - Logikai képességek
  - Fegyelem, önfegyelem
  - Önismeret

A tanulás üteme, ütemezése, szakaszai

- ▶ Mindennek ritmusa van!
- ▶ A feladatok kapcsolódjanak a gyermek életkori sajátosságaihoz!
- ▶ Időmérleg készítése: Egy napom története.
- ▶ Hogyan építem be a tanulást a napirendbe?
- ▶ Hogyan szervezem a tanulással töltött időmet? (fontossági sorrend, - mire mennyi időt szánok? stb.)
- ▶ Tanulás közben mit tehetek? (pihenés, felfrissülés)

Tanulási szokások kialakítása

- ▶ Szokások megformálása: törekvések, elhatározások
- ▶ Rossz szokások fokozatos átalakítása, jó szokások elsajátítása
- ▶ Igényesség kialakítása, belső igény, késztetés
- ▶ Iskolai és otthoni tanulási szokások összhangja
- ▶ Kötelezettségek önmagunkkal szemben, iskolával szemben, szüleinkkel szemben
- ▶ Rendszeresség
- ▶ Kitartás

Tanácsok a tanulásra vonatkozóan

- ▶ Tapasztalatok, önreflexió
- ▶ Optimális külső körülmények biztosítása (csend, rend, fény, testhelyzet, munkakörnyezet)
- ▶ Optimális belső feltételek kialakítása (lelki egyensúly, stresszmentesség)
- ▶ Megfelelő fizikai állapot

A tanulási módszerek áttekintése:

- ▶ **Előkészítés**
Rendcsinálás, előkészületek, relaxációs gyakorlatok, légzési gyakorlatok. Időterv készítése, időmérleg, célmeghatározás, tantárgyi sorrend.
- ▶ **Pihenés**
A tevékenységváltások jelentősége. Kikapcsolódás, átkapcsolás-visszkapcsolás, lazítás. Tónusfokozó gyakorlatok. Relaxáció, autogén tréning, jóga: légzésgyakorlatok.

► **Szöveg feldolgozási módszerek**

Könnyű és nehéz szövegek. Aláhúzás, kulcsszavak kiemelése, szövegkiemelés. Vázlatkészítés, kulcsszó vázlat. Jegyzetelés írott szövegből. Kivonatolás. Elhangzó szöveg jegyzetelése. Emlékeztető. Gondolati térkép készítése. Címmeditáció, előre gondolkodás, kérdések megfogalmazása, problémafelvetés, anyaggyűjtés, böngészés. Háromszori elolvasás. Tájékozódó olvasás (skimming). Áttekintés (holisztikus látásmód, rész és egész). Elemző olvasás. Ismétlő olvasás (futó olvasás). Kritikus olvasás. Kereső olvasás (skipping). Félhangos olvasás. Utánaolvasás (többkönyvűség). Ábraértelmezés, táblázatolvasás, képelemzés. Fogalom meghatározás, definícióalkotás, leírás, körüljárás, magyar-magyar szótár készítése, szótárazás, forráselemzés, csoportosítás, osztályozás.

- ▶ **Felkészülés szóbeli szereplésre**
A megszólalás feszültsége. Felelet, feleletterv. Tantárgyi beszámoló. Átfogó témavázlat. Témaismertetés, értekezés, kiselőadás. Vita, érvelés, hivatkozás, cáfolat. A lámpaláz leküzdése.
- ▶ **Felkészülés írásbeli munka készítésére**
Fogalmazás, dolgozatkészítés, esszé, tanulmány. Gondolati vázlat készítése. Egyéni kutatómunka. Íráskép, íráskészség. Ismeretrögzítés.
- ▶ **Emlékezés, felejtés**
Memorizálás, szövegtanulás, verstanulás, adatok és évszámok megjegyzése, imagináció, belső képkészítés.
- ▶ **Önellenőrzés**
Megtanulás, biztos tudás, jó alapok. Visszamondás (elolvasás-elmondás), átfogalmazás. Próbafelelet. Magyarázat. Tanítva tanulás. Összegzés. Kérdésvázlat.” (Oroszlány Péter)

Konkrét tanulási képességek fejlesztése

- ▶ **Kommunikáció:** beszédművelés, beszédfejlesztés, szókincs fejlesztése, szövegalkotás szóban, dráma játékok
- ▶ **Hangos, kifejező olvasás:** olvasástechnikai gyakorlatok, felkészülés utáni olvasás, saját fogalmazás felolvasása, mese olvasása
- ▶ **Szövegértés:** szövegértési gyakorlatok
- ▶ **Emlékezet:** rövid és hosszú távú memória fejlesztése, memoriterek tanulása, ismétlések fontossága
- ▶ **Logika:** logikai gondolkodás fejlesztése, probléma felismerése, probléma megoldása. A problémamegoldás szakaszai, technikái. Kreatív látásmód. Ötletek, ötletgyűjtés. Képzelet fejlesztése. Gondolkodási szokások. Logikai feladatok. Gondolkodási sémák és technikák. Logikai játékok.

Tanítás tervezése

- ▶ A gyermekek életkori sajátosságait és az általános iskola szakaszait figyelembe véve 1-4 osztályban, amikor az **alapozás, a szokásrendszer kialakítása legfontosabb feladata** a pedagógusnak, érdemes lerakni a tanulásmódszertan alapjait is.
- ▶ A legmegfelelőbb munkaforma erre az iskolaotthonos (egész napos) tanítás szervezése, ahol a számos gyakorló óra keretében a tanulók elsajátíthatják a számukra megfelelő tanulási módszert.
- ▶ A tanulásmódszertan átszőheti a tanórákat is.

Ellenőrzés és értékelés

- ▶ Ne osztályozzunk a tanulás tanítása során (frusztrációt elkerülendő)
- ▶ Szóbeli, szöveges értékelés alkalmazása negyedévente, fél évkor és év végén
- ▶ Szöveges értékelések kapcsán szülői értekezletek tartása (fontos a kapcsolattartás a szülőkkel, hiszen a program hatékonysága rajtuk is múlik)
- ▶ Önértékelés bevezetése szükséges
- ▶ Rendszeres teljesítménymérések

Módszerek, szervezeti keretek

- ▶ Kooperatív technikák
- ▶ Egyéni, páros, csoport munka
- ▶ Differenciált osztálymunka
- ▶ Projekt, témahét
- ▶ Megfigyeltetés, tevékenykedtetés, szerepjátszás, tanítói magyarázat
- ▶ Valamennyi érzékszervvel való tanulás

Témák - témakörök

1. Szokásrend, tanulási technika kialakítás
2. Tanulási képességek fejlesztése

1. osztály

▶ **Fő téma: A szokásrend kialakítása**

✓ A tanulás külső feltételei

- rend, világítás, testtartás, szemtávolság,
- táska rendje, sorrendiség, pihenők beiktatása

✓ A tanulás belső feltételei

- akarat, képesség, motiváció, tanulást segítő módszerek
- kíváncsiság, érdeklődés, tudásvágy, akaraterő, cél, elhatározás

▶ **Fő téma : Tanulási technikák**

- Verstanulás technikája

2. osztály

▶ **Fő téma: A szokásrend alakítása és bővítése**

- egyéni időterv
- kézikönyvek használata
- kudarcűrés
- rövid és hosszútávú célok

▶ **Fő téma: Tanulási technikák**

- szóbeli tanulási technikája
- önálló tanulás technikája

3. osztály

▶ **Fő téma: A szokásrendek kialakítása, bővítése**

- tanulási szokások felmérése (Oroszlány Péter: Könyv a tanulásról)
- tanulási típusok (hallás után, látás után, képek segítségével, gondolkodva, motorikusan)

▶ **Fő téma : Tanulási technikák bővítése**

- szóbeli tanulás technikája (előkészítés, címmeditáció, egyszeri végigolvasás, ismeretlen szavak értelmezése, újraolvasás, vázlatkészítés, próbafelmondás, újraolvasás, ismételt felmondás)
- tanítva tanulás
- felfedezve tanulás
- minden érzékszervünkkel való tanulás
- belső látással tanulás
- tanórán való tanulás

4. osztály

▶ **Fő téma: A szokásrend kialakítása és bővítése**

- tanulási szokások felmérése
- tanácsok a tanuláshoz
- reális kép kialakulása önmagukról

▶ **Fő téma : Tanulási technikák bővítése**

- szöveges feladatok
- idegen nyelv tanulása

Tanulási képességek fejlesztése

1. Bemelegítő, ráhangoló gyakorlatok
2. Frissítő relaxációs gyakorlatok
3. Figyelmi gyakorlatok
4. Beszédfejlesztő gyakorlatok
5. Olvasásfejlesztő gyakorlatok
6. Emlékezetfejlesztő gyakorlatok
7. Gondolkodtató gyakorlatok

Felhasznált irodalom

- ▶ Kerégyártó Éva - Kórosi Kálmánné: A tanulás tanítása, tanulása
(Szokásrendszerek, tanulási technikák kialakítása, fejlesztése az 1-4. osztályban)
Ofi.hu/tudastar/oktatasi-nevelesi/tanulas-tanitasa
- ▶ Kerégyártó Éva - Kórosi Kálmánné: Feladatgyűjtemény
A tanulási képességek fejlesztéséhez
www.doksi.hu/get.php?lid=15945
- ▶ Szász Endre Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény,
Egységes Pedagógiai Szakszolgálat és Szakmai Szolgáltató Intézmény
„TANULJ TANULNI!” program

Köszönöm a figyelmet!
vadonkatalin@freemail.hu
Telefon: 20-310-3106